

FALKENBERG

Kommunstyrelseförvaltningen
Administrativa avdelningen
Jenny Antonsson
0346-885033

Yttrande

Datum
2016-05-18

Er ref: Ku2016/00088/D
Vår ref: KS 2016-123

Kulturdepartementet

Enheten för demokrati och det civila
samhället
103 33 Stockholm

Remissvar på Demokratiutredningens betänkande Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5

Kap. 5 Valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen

5.5.3 Tillträdet till allmänna platser

Falkenbergs kommun instämmer i förslaget.

Kap. 6 De politiska partierna

Falkenbergs kommun avstår från att kommentera förslagen eftersom det bör vara partierna själva som svarar på dem.

Kap. 7 De förtroendevalda och den sociala representativiteten

7.6.3 Kommunerna och landstingens arbete för en förbättrad social representativitet.

Falkenbergs kommun anser att detta arbete bör samordnas nationellt. Det är bra om exempel på konkreta aktiviteter kan tas fram från nationellt håll, istället för att 290 kommuner sitter och tänker själva. För att komma framåt med dessa frågor och förändra krävs mer än att kommunerna antar en policy om det, det krävs konkreta åtgärder.

Kap. 8 De förtroendevaldas villkor

8.3.1 Värdet av ett stort antal förtroendevalda

Falkenbergs kommun vill poängtera att det inte är antalet förtroendeuppdrag som är mest väsentligt, det är även relevant hur spridningen av förtroendeuppdragen på olika personer ser ut.

8.3.2 Försök med direktval till geografiska nämnder

Bedömningen berör inte Falkenbergs kommun i nuläget, men kommunen ser inga hinder mot att möjligheten ges till de kommuner som önskar.

8.3.3 Underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina förtroendeuppdrag

Falkenberg välkomnar förslaget. Villkoren för förtroendevalda att kunna fullgöra politiska uppdrag måste ses över. Det kan konstateras att det finns en hög grad av

kommunalanställda bland dem med politiska uppdrag, eftersom arbetsgivaren har en förståelse för politiken. Det är önskvärt och viktigt att samma förståelse finns från det privata.

8.3.4 Underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn

Falkenbergs kommun instämmer i att det är viktigt att det finns praktiska möjligheter för förtroendevalda att kunna genomföra sina uppdrag, bland annat genom att det finns en tillgänglig barnomsorg.

8.3.5 Rätt att behålla uppdrag som fullmäktigeledamot trots flytt

Falkenbergs kommun ställer sig positiva till förslaget att uppdrag som fullmäktige gett en förtroendevald inte omedelbart upphör när personen inte längre är valbar utan att detta sker först efter nästa fullmäktigesammanträde. På så sätt finns en ökad möjlighet att låta den förtroendevalde ha kvar sitt uppdrag under resterande del av mandatperioden.

8.3.7 Kommuner och landsting ska verka för en trygg och säker miljö för de förtroendevalda.

Falkenbergs kommun ställer sig positiv till förslaget, men skulle vilja se en ännu hårdare skrivning i kommunallagen. Kommunen ser väldigt allvarligt på hot och trakasserier mot förtroendevalda och önskar att regeringen tar ett helhetsgrepp kring dessa frågor istället för att enbart låta kommunerna och landstingen ta ansvar för säkerheten utifrån sina egna förutsättningar. Det skulle vara önskvärt att SKL kunde ha en stödfunktion för detta som skulle kunna se en helhet för alla kommuner.

8.5.1 Ersättning för inkomstbortfall ska omfatta hela inkomsten

Falkenbergs kommun instämmer i att förtroendevalda ska ha rätt till skälig ersättning för det de förlorar i och med sina uppdrag. Kommunikation med medborgare kan vara vettigt, men det behövs en tydlig begränsning och avgränsning av omfattningen för det och kommunen förespråkar att ett nämndsbeslut ska ligga till grund för att sådan ersättning betalas ut.

8.5.2 Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna

Falkenbergs kommun ställer sig positiv till förslaget. Kommunen har erfarenhet av hur långvarig sjukdom har lett till svårigheter inom organisationen och välkomnar förslaget. Att möjligheten till ledighet ska vara tidsbegränsad är bra för kontinuiteten i uppdraget.

Kap. 9 Den lokala politikens organisering

9.3.1 Fullmäktige som granskare av styrelsen och nämnderna

Falkenbergs kommun är positiv till förslaget i stort, men ser även att det kan finnas en risk att ett kommunalt ”konstitutionsutskott” och misstroendevotum kan missbrukas för politiska markeringar.

Kommunen vill även lyfta att ett demokratibokslut skulle kunna ligga som del i den interna kontrollen. Det är positivt att det ska kunna gå att granska maktutövningen, men det bör ske inom redan existerande rutiner.

9.3.2 Förtydliga ordföranden i styrelsens liksom övriga kommunal- och landstingsråds funktion

Falkenbergs kommun är positiv till förslaget eftersom en uppdragsbeskrivning kan vara ett bra sätt att tydliggöra förväntningar, både inför en nominering av en person till ett uppdrag och under pågående uppdrag.

9.3.3 Begränsa antalet mandatperioder för ordförandeposter

Falkenbergs kommun ser att det skulle kunna finnas en poäng med att ha tidsbegränsade uppdrag, i enlighet med de argument som Demokratiutredningen ger i sitt betänkande. Det behöver dock ställas i relation till att det även behöver finnas kontinuitet och kompetens i kommunerna. Nackdelen med en begränsning är att det skulle kunna leda till att en del mindre kommuner skulle få svårt att hitta kandidater till alla uppdrag. Falkenberg anser även att en sådan tidsbegränsning borde gälla lika i samtliga kommuner enligt lag om det ska tillämpas.

Falkenbergs kommun anser även att det ska tas hänsyn till antalet uppdrag som en förtroendevald har, det är ofta där maktkoncentration skapas. Tiden har inte alltid störst betydelse.

9.3.4 Fullmäktige bör regelbundet arrangera allmänpolitiska debatter

Falkenbergs kommun är positiv till förslaget och ser att det kan vara bra och en möjlighet för kommunfullmäktige att ta upp särskilda ärenden.

Kap. 10 Deltagande och inflytande på nationell nivå

Falkenbergs kommun har inga kommentarer på förslagen.

Kap. 11 Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting

Generell kommentar om kapitlet

Falkenbergs kommun instämmer med Demokratiutredningen i att det finns ett behov av ökad medborgardialog i kommuner och landsting och det är positivt att fullmäktige tar ett tydligare grepp om det.

Utredningens ambition i kapitlet om medborgarförslag är bra, om än väldigt allmänt hållet. Svårigheten kommer dock sen i implementeringen. Det hade varit önskvärt med mer tydlighet i betänkandet och fler skarpa formuleringar hade varit bra. Detta skulle på ett tydligare sätt ge riktlinjer till kommunerna vad som är viktigt och vad de behöver prioritera. Falkenbergs kommun ser vikten av struktur och medvetet arbete i kommunerna. Om inte detta görs finns risken att deltagandet snarare ger motsatt effekt. Medborgardialog ska vara ett sätt att jobba mot att invånare får ett reellt inflytande, det ska inte enbart vara för de resursstarka. Det är grundläggande att i allt medborgardialogsarbete tänka på bredden, innehållet och representativiteten.

Dessutom finns det idag en risk att många invånare vänder sig till sociala medier i de kommuner där inte kommunen tar ansvar för dialogen. Sociala medier kan var ett bra medium, men kommunerna behöver äga frågan om dialogen med invånarna och även föra medvetna samtal med dessa i de frågor som berör dem.

Kommuner har kommit olika långt i arbetet med medborgardialog, så det är svårt att generalisera, men utredningens förslag kan fungera som en anledning för de som ännu inte tagit tag i frågorna att göra det.

Falkenbergs kommun vill även betona vikten av att det finns olika nivåer av deltagande för invånarna. Det får inte bara handla om att välja in folk i råd, utan måste även erbjudas öppna forum. Kommunerna och landstingen behöver komma bort från gamla strukturer och erbjuda fria vägar för deltagande, som inte alla innebär åtagande och förpliktigande.

11.5.3 Riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras

Falkenbergs kommun ställer sig positiv till förslaget att öka tydligheten mot medborgarna genom att fullmäktige antar någon form av styrdokument för samråd och medborgardialog. För att dialogen ska fungera tillfredställande för både medborgare och för förtroendevalda och tjänstemän i kommunen så behövs eftertanke och planering och ett styrdokument skulle vara ett sätt att tydliggöra vad som gäller. Det skulle kunna öka insikten och vara ett sätt att hantera förväntningar. Det är viktigt att det i sådana dokumente tydliggörs vilka förväntningar som medborgarna kan ha på deltagandet.

11.5.5 Medborgarrådets syfte bör klargöras

Falkenbergs kommun är positiv till förslaget. Kommunen har flera råd idag, men kommunen ser att även andra grupper behöver nås och att en bättre social representativitet borde vara att eftersträva. Därför bör det även finnas utrymme för andra öppna forum för medborgare att delta i, för att nå även andra grupper som inte redan är aktiva i föreningar eller liknande.

Kap. 12 Det förstärkta folkinitiativet

Generell kommentar om kapitlet

Falkenbergs kommun ser positivt på de förslag till regelverk och rutiner kring folkinitiativ som utredningen föreslår. Det är bra att namnlistorna ska kunna vara digitala. Det underlättar kommunens administrativa hantering och kan antas ge en tydlighet för medborgarna. Förslagen om dialog mellan kommunfullmäktige och initiativtagare i samband med folkomröstning är positiva, de främjar transparens och samverkan i lokalsamhället.

Samordningen mellan folkinitiativ och föreslagna folkmotioner kommenterar Falkenbergs kommun under kapitel 13.

Kap. 13 Medborgarförslag och folkmotion

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag

Generell kommentar om förslaget

Falkenbergs kommun anser att det är bra med kollektiva förslag istället för individuella förslag. Medborgarförslagen har visat bristerna med individuella förslag, med situationer där vissa individer har fått en direktväg in till politiken, men utan att kommunfullmäktige kunnat bilda sig en uppfattning om det allmänna intresset för frågan. Det skulle flytta fokus med kollektiva förslag, såsom folkmotioner. Vidare anser kommunen att det är bra med möjlighet till digitala lösningar och att det ska gälla för samtliga kommuner. Det känns angeläget att påpeka att folkmotioner behöver finnas i kommunerna i kombination med andra inflytandekanaler som erbjuds. Om folkmotionerna skulle bli det enda alternativet för invånare i en kommun att kunna påverka så skulle det innebära en försämring jämfört med medborgarförslagen eftersom gränsen på en procent riskerar att möjligheterna för påverkan minskar. Under förutsättning att folkmotionerna fungerar som en del i en större helhet för invånarnas möjlighet till inflytande och påverkan så anser Falkenbergs kommun att gränsen på en procent är rimlig.

Information och samordning av folkmotioner

Problemet med den sociala representativiteten riskerar dock att kvarstå genom att resursstarka grupper fortsatt kan komma att styra och dominera de förslag som lämnas in. Det är därför viktigt med kommunikation om folkmotionerna, så att kommuner och landsting når ut brett till allmänheten och informerar om att de kan bidra på detta sätt. För att nå ut med information ser Falkenberg att det finns vinster med att folkmotioner kommer att finnas både på lokal, regional och nationell nivå. Förhoppningsvis ger det ett bättre genomslag och kännedom bland allmänheten. Det behövs, eftersom dialogkanaler som medborgarförslag och folkmotioner är svåra i sig att nå ut med information brett om.

Det problem som det skulle kunna innebära att folkmotioner finns på både nationell, regional och lokal nivå är att samma förslag skulle kunna lyftas och utredas i flera instanser samtidigt. Inför lagändringen anser Falkenbergs kommun att det bör ses över om detta skulle kunna innebära några problem och även ses över om någon samordning skulle kunna vara möjlig.

Tolkning av förslag

Falkenbergs kommuns erfarenhet av medborgarförslagen är att ett stort problem har varit att definiera vad som är ett medborgarförslag. Tolkningar av förslagen blir ännu viktigare om, som med folkmotionerna, en procent ska ställa sig bakom förslagen. Kommunen hade gärna sett ett resonemang kring detta i betänkandet. Tolkning av förslagen är ett problem för kommuner idag och en oklarhet som kan påverka legitimiteten och förtroendet utåt. Exempel på tolkningssvårigheter från Falkenberg är när det har kommit in flera förslag som är snarlika, men inte identiska. Kan i det fallet flera förslag slås samman till ett och kan beslut hänvisa till nyligen redan tagna beslut som är

snarlika? Det har även i Falkenberg varit vanligt förekommande med förslag som gäller områden som inte tillhör den kommunala verksamheten eftersom frågan ägs av en annan instans, men som den kommunala verksamheten kan ha indirekt möjlighet att påverka. Det handlar till exempel om förslag som rör statliga vägar eller kollektivtrafikfrågor. Många av de medborgarförslag som kommunen har fått in har inneburit svåra gränsdragningar. Om medborgares inflytande ska tas på allvar och det ska finnas en tydlighet och tillgänglighet utåt i hanteringen av folkmotionerna så krävs att kommunen kan förhålla sig till inkomna förslag på ett bra sätt. Detta har varit en stor brist hittills när det gäller medborgarförslag och kommunen kan se hur medborgarförslagen i vissa fall kan ha bidragit till att ge invånare falska förhoppningar. Falkenbergs kommun skulle därför önska att det kan förtydligas i lagtexten vad som ska definieras som en folkmotion.

Kap. 14 Ungas delaktighet och inflytande

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Falkenbergs kommun anser att det är positivt med försöksverksamhet för de kommuner som så önskar. Det kan vara bra att testa för att se vad det leder till. Samtidigt tror inte Falkenbergs kommun att ett försök med sänkt rösträttsålder kommer åt problemet med lågt politiskt deltagande bland unga, utan att det är av vikt att unga även får bra samhällsutbildning och tillåts vara med i sammanhang där de kan få känna ansvar, delaktighet och få känslan av att det de gör har betydelse.

14.8.2 Unga ska ges reella möjligheter till inflytande i kommuner och landsting

Falkenbergs ställer sig positiv till förslaget.

14.8.3 En genomtänkt och sammanhållen ungdomspolicy

Falkenbergs ställer sig positiv till förslaget. Det finns ingen anledning att ha särskild policy för unga, det är viktigare att ha en genomarbetad medveten strategi/policy för medborgardialog som ska innefatta alla invånare, inklusive unga. En policy är inte ett självändamål, det viktigaste är att den har någon effekt.

14.8.4 Öka skolelevs kunskaper om formerna för medborgerligt inflytande

Falkenbergs kommun är positiv till förslaget.

14.8.6 Skolelevs kunskaper i kritisk granskning och källkritik ska öka.

Falkenbergs kommuns uppfattning är att skolan redan arbetar medvetet med källkritik. Liksom utredningen påpekar är detta en väldigt viktig färdighet som unga idag behöver för att kunna hantera det stora informationsflödet i deras vardag, men detta måste stå i proportion till andra viktiga färdigheter som skolan lär ut. Skolans verklighet är att hela tiden behöva prioritera vad lektionstiden ska räcka till och redan medvetet arbete kan tyvärr inte alltid vara möjligt att utöka ytterligare.

Kap. 15 Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Generell kommentar på kapitlet

Falkenbergs kommun anser att delaktighet och inflytande är viktigt för alla befolkningsgrupper i samhället och att det krävs särskilt medvetet arbete för att lyfta de grupper som idag är delaktiga i mindre utsträckning än genomsnittet.